

ENTRANCE EXAMINATION, 2014

M.Phil./Ph.D.
SANSKRIT STUDIES

[Field of Study Code : SANP (170)]

Time Allowed : 3 hours

Maximum Marks : 70

INSTRUCTIONS FOR CANDIDATES

- (i) The Question Paper consists of two Parts : Part—A and Part—B.
- (ii) Part—A contains **fifty (50)** multiple choice questions. Answer **all** questions. Choose the correct answer for each question by a tick (✓) mark. Each correct answer carries 1 mark and ½ mark **will be deducted for every wrong answer**.
- (iii) Part—B has **ten (10)** essay-type questions. Candidates have to write on any **four (4)** in 300 words each and answers should be written in Sanskrit. The answers have to be written in the space provided for the same in the Question Paper itself. Each question carries 5 marks.

ENTRANCE EXAMINATION, 2014

M.Phil./Ph.D.
SANSKRIT STUDIES

SUBJECT
(Field of Study/Language)

FIELD OF STUDY CODE

NAME OF THE CANDIDATE

REGISTRATION NO.

--	--	--	--	--

CENTRE OF EXAMINATION

DATE

.....
(Signature of Candidate)

.....
(Signature of Invigilator)

.....
(Signature and Seal of
Presiding Officer)

PART—A

सर्वे वस्तुनिष्ठाः प्रश्नाः अनिवार्याः। उचितम् एकं विकल्पं चित्वा तस्य (✓) इति चिह्नद्वारा अङ्कनं कर्तव्यम्। केवलं 40 इति संख्यक-प्रश्नं रेखाभिः मेलनं कर्तव्यम्—

1. “ऋग्वेदं भगवोऽध्येमि” इति वाक्यमस्ति
 - (a) ऐतरेयोपनिषदि
 - (b) छान्दोग्योपनिषदि
 - (c) यजुर्वेदे
 - (d) तैत्तिरीयोपनिषदि

2. “कस्मिन् भगवो विज्ञाते सर्वमिदं विज्ञातं भवति” इति प्रश्नः केन पृष्टः?
 - (a) यक्षेण
 - (b) युधिष्ठिरेण
 - (c) शौनकेन
 - (d) जनकेन

3. ‘चत्वारि शृङ्गा त्रयोऽस्य पादा’ इति मन्त्रे चत्वारिपदस्य निरुक्तसम्मतः अर्थोऽस्ति
 - (a) धर्मार्थकाममोक्षाः
 - (b) नामाख्यातोपसर्गनिपाताः
 - (c) ऋग्यजुःसामाथर्ववेदाः
 - (d) होत्रुद्गात्रध्वर्युब्रह्मणः

4. “भगवन् कुतो ह वा इमाः प्रजाः प्रजायन्त” इत्यस्य प्रश्नस्य कर्ता कः?
 - (a) कबन्धी
 - (b) सत्यकामः
 - (c) नचिकेताः
 - (d) सुकेशाः

5. निरुक्तशास्त्रसम्मताः देवताः सन्ति
 - (a) एकादश
 - (b) त्रयस्त्रिंशत्
 - (c) कोटिशः
 - (d) तिस्रः

6. उपमानोपमेययोरभेदो यत्र भवति तत्र कोऽलङ्कारो भवति?

- (a) अनन्वयः
- (b) रूपकम्
- (c) दीपकम्
- (d) निदर्शना

7. मम्मटमते लक्षणा साक्षात्सम्बन्धेन किंनिष्ठा भवति?

- (a) शब्दनिष्ठा
- (b) मुख्यार्थनिष्ठा
- (c) लक्ष्यार्थनिष्ठा
- (d) व्यङ्ग्यार्थनिष्ठा

8. मम्मटमते कति पदगताः दोषाः भवन्ति?

- (a) दश
- (b) द्वादश
- (c) षोडश
- (d) पञ्चदश

9. ज्ञानलक्षणः, सामान्यलक्षणः योगजश्चेति कस्य भेदाः?

- (a) अलौकिकसन्निकर्षस्य
- (b) अनुमितेः
- (c) उपमितेः
- (d) अर्थापत्तेः

10. 'पारिमाण्डल्यभिन्नानां कारणत्वमुदाहृतम्' इत्यत्र कस्य निर्देशः?

- (a) सत्कार्यवादस्य
- (b) अनन्यथासिद्धस्य
- (c) पदार्थसाधर्म्यस्य
- (d) द्रव्यभेदस्य

11. अत्र समवायिकारणे प्रत्यासन्नं द्विविधम्—कार्यैकार्थप्रत्यासत्त्या कारणैकार्थप्रत्यासत्त्या च इत्यत्र कस्मिन् विषये सङ्केतितम्?
- (a) विशेषपदार्थः
 (b) आकाशाद्रव्यम्
 (c) संयोगगुणः
 (d) असमवायिकारणम्
12. अद्वैतवेदान्तमते वायोः उपादानकारणमस्ति
- (a) आकाशः
 (b) अज्ञानोपहितचैतन्यम्
 (c) शुद्धचैतन्यम्
 (d) अग्निः
13. वेदान्तसारोक्ते अज्ञानलक्षणे 'ज्ञानविरोधि' इति पदस्य अर्थः अस्ति
- (a) ज्ञानं विरोधि यस्य तत्
 (b) ज्ञानस्य विरोधि
 (c) ज्ञानस्य अभावः
 (d) ज्ञाने विरोधि
14. वेदान्तसारग्रन्थे 'सूत्रात्मा' इत्यस्य अर्थः अस्ति
- (a) हिरण्यगर्भः
 (b) तैजसः
 (c) ईश्वरः
 (d) वैश्वानरः
15. सांख्यदर्शने सूक्ष्मशरीरमस्ति
- (a) षोडशतत्त्वानां समुदायः
 (b) सप्तदशतत्त्वानां समुदायः
 (c) अष्टादशतत्त्वानां समुदायः
 (d) एकोनविंशतितत्त्वानां समुदायः

16. सांख्यदर्शने प्रकृतेः स्वरूपमस्ति
- सक्रियत्वम्
 - अविवेकित्वम्
 - चैतन्यत्वम्
 - परतन्त्रत्वम्
17. कः सप्रतियोगिकः पदार्थः नास्ति?
- सम्बन्धः
 - सादृश्यम्
 - अभावः
 - ज्ञानम्
18. 'नमस्कुर्मो नृसिंहाय' इत्यत्र चतुर्थी-विभक्तिः केन सूत्रेण विधीयते?
- नमःस्वस्तिस्वाहास्वधाऽलंबषड्योगाच्च
 - तुमर्थाच्च भाववचनात्
 - क्रियार्थोपपदस्य च कर्मणि स्थानिनः
 - मन्यकर्मण्यनादरे विभाषाप्राणिषु
19. 'सख्या सदृशः' इत्यत्र तृतीया केन सूत्रेण विधीयते?
- अपवर्गे तृतीया
 - कर्तृकरणयोस्तृतीया
 - तृतीया तत्कृतार्थेन गुणवचनेन
 - तुल्यार्थैरतुलोपमाभ्यां तृतीयान्यतरस्याम्
20. 'यस्य च भावेन भावलक्षणम्' इति सूत्रे सप्तमी कस्मात् सूत्रात् अनुवर्त्यते?
- सप्तम्यधिकरणे च
 - सप्तमी शौण्डेः
 - सप्तमी-पञ्चम्यौ कारकमध्ये
 - यस्मादधिकं यस्य चेश्वरवचनं तत्र सप्तमी

21. 'अव्ययं विभक्ति०' इत्यादिसूत्रे यथार्थेषु किं नास्ति?

- (a) योग्यता
- (b) आनुपूर्व्यम्
- (c) वीप्सा
- (d) पदार्थानतिवृत्तिः

22. 'प्रादयः' इति सूत्रेण प्रादीनां गतिसंज्ञा कदा भवति?

- (a) सुबन्तानां योगे
- (b) तद्धितान्तानां योगे
- (c) अव्ययानां योगे
- (d) क्रियायाः योगे

23. 'अनचि च' इति सूत्रे नञः अर्थः अस्ति

- (a) पर्युदासः
- (b) प्रसज्यप्रतिषेधः
- (c) अल्पत्वम्
- (d) अप्राशस्त्यम्

24. 'लोढो लड्वत्' इति सूत्रमस्ति

- (a) अधिकारसूत्रम्
- (b) संज्ञासूत्रम्
- (c) नियमसूत्रम्
- (d) अतिदेशसूत्रम्

25. 'सङ्केतितश्चतुर्भेदः' इति केषां मतम्?

- (a) मीमांसकानाम्
- (b) नैयायिकानाम्
- (c) काव्यशास्त्रिणाम्
- (d) बौद्धानाम्

26. 'ज्ञानस्य विषयो ह्यन्यः' इत्यत्र अन्यशब्दस्य कः अर्थः?

- (a) विषयादन्यः
- (b) फलादन्यः
- (c) शब्दादन्यः
- (d) ज्ञानादन्यः

27. पण्डितराजजगन्नाथमते यत्र व्यङ्ग्यमप्रधानमेव सच्चमत्कारकारणं भवति तत्काव्यमस्ति

- (a) उत्तमोत्तमम्
- (b) मध्यमम्
- (c) अधमम्
- (d) उत्तमम्

28. धर्मशास्त्रे व्यवहारस्य कियन्तः पादाः भवन्ति?

- (a) त्रयः
- (b) चत्वारः
- (c) षट्
- (d) अष्टौ

29. आर्थाभावनायाः साधनाकाङ्क्षायां कारणत्वेन किं अन्वेति?

- (a) स्वर्गः
- (b) यागादिः
- (c) प्रयाजादिः
- (d) लिङ्गादिः

30. भाट्टमीमांसादर्शने कियन्तः गुणाः सन्ति?

- (a) एकोनविंशतिः
- (b) एकविंशतिः
- (c) चतुर्विंशतिः
- (d) पञ्चविंशतिः

31. मीमांसासूत्रमिति ग्रन्थे नवमाध्यायस्य विषयः कः?

- (a) सामान्यातिदेशः
- (b) बाधः
- (c) विशेषातिदेशः
- (d) ऊहः

32. 'सोमेन यजेत' इत्यस्य वाक्यस्य कः अर्थः?

- (a) सोमवान् यागं कुर्यात्
- (b) सोमवान् यागेन इष्टं भावयेत्
- (c) सोमवता यागेन इष्टं भावयेत्
- (d) यागेन सोमं भावयेत्

33. साध्यत्वादिवाचकद्वितीयाद्यभावे वस्तुतः शेषशेषिणोः सहोच्चारणं नाम किम्?

- (a) अध्ययनम्
- (b) अभ्यासः
- (c) व्यवहारः
- (d) समभिव्याहारः

34. दण्डिना कतिगुणाः स्वीकृताः?

- (a) एकादश
- (b) त्रयोदश
- (c) दश
- (d) चतुर्दश

35. धम्मपदं कस्य निकायस्य ग्रन्थः अस्ति?

- (a) अङ्गुत्तरनिकायस्य
- (b) खुद्दकनिकायस्य
- (c) दीर्घनिकायस्य
- (d) मज्झिमनिकायस्य

36. उपमानन्वययोरलङ्कारयोः व्यवच्छेदकं तत्त्वं किम्?

- (a) उपमावाचकोपमानयोर्भेदः
- (b) साधारणधर्मोपमेययोर्भेदः
- (c) इवादिशब्दोपमेययोर्भेदः
- (d) उपमानोपमेययोर्भेदः

37. काश्मीरशैवदर्शने शिवस्य पञ्चशक्तयः सन्ति

- (a) कला-काल-विद्या-राग-नियतयः
- (b) सृष्टि-स्थिति-संहति-विलय-अनुग्रहाः
- (c) चित्-आनन्द-इच्छा-ज्ञान-क्रियाः
- (d) शिव-शक्ति-सदाशिव-ईश्वर-सद्विद्याः

38. त्रिकशास्त्रे परमशिवः अस्ति

- (a) प्रकाशविमर्शमयः
- (b) मायामयः
- (c) प्रकृतिपुरुषरूपः
- (d) ज्ञानाज्ञानमयः

39. प्रत्यभिज्ञाशास्त्रे शिवस्य पञ्च कार्याणि सन्ति

- (a) सृष्टि-स्थिति-संहार-विलय-अनुग्रहरूपाणि
- (b) इच्छा-ज्ञान-क्रिया-राग-विद्यारूपाणि
- (c) ज्ञान-स्मृति-कला-नियति-अपोहरूपाणि
- (d) पञ्चकञ्चुकानि

40. ख्यातिपञ्चके सिद्धान्तानां दर्शनानाञ्च रेखाभिः सम्यङ् मेलनं कुरुत—

सिद्धान्ताः	दर्शनानि
(a) आत्मख्यातिः	वेदान्तदर्शनम्
(b) असत्ख्यातिः	माध्यमिकबौद्धदर्शनम्
(c) अख्यातिः	न्यायदर्शनम्
(d) अनिर्वचनीयख्यातिः	विज्ञानवादिबौद्धदर्शनम्
(e) अन्यथाख्यातिः	प्राभाकरमीमांसादर्शनम्

41. 'टी० टी० एस्०' इति संयन्त्रे कस्य निवेशः भविष्यति (What will be the input to a TTS)?
- Written data
 - Spoken data
 - Multimedia
 - TTS does not need any data
42. SMT इत्यस्य पूर्णरूपं किमस्ति (What is the expansion of acronym SMT)?
- Semantic Machine Training
 - Semantic Machine Translation
 - Statistical Machine Translation
 - Serialized Machine Translation
43. ए० एस्० आर्० इति संयन्त्रस्य प्रत्यक्षानुप्रयोगः कः अस्ति (Which of the following is a direct application of ASR)?
- Data entry
 - Command/Control
 - Generating responses
 - (a) and (b) only
44. संगणकभाषाविज्ञाने पाणिनिव्याकरणस्य कस्मादुपयोगित्वम् (Why is Pāṇini's grammar useful for computational linguistics)?
- It could be used as a potential model for Indian languages
 - The architecture of the grammar resembles a functional NLP system
 - Pāṇini's grammar can be used by computer as it is
 - (a) and (b) only
45. अधोलिखितेषु कथनेषु किं कथनं सत्यमस्ति (Which of the following statements is true)?
- A top-down parser will evaluate nodes from the terminals to nonterminals
 - A bottom-up parser will evaluate nodes from left to right
 - A top-down parser will evaluate nodes from the S node to down to terminals
 - None of the above

46. योगदर्शने पुरुषस्य चैतन्यं कस्य उदाहरणमस्ति?

- (a) विकल्पवृत्ते:
- (b) विपर्ययवृत्ते:
- (c) प्रमाणवृत्ते:
- (d) स्मृतिवृत्ते:

47. सम्प्रज्ञातसमाधिः अस्ति

- (a) निरुद्धचित्तावस्था
- (b) एकाग्रचित्तावस्था
- (c) विक्षिप्तचित्तावस्था
- (d) क्षिप्तचित्तावस्था

48. "येनोच्चारितेन सास्रालाङ्गलककुदसुरविषाणिनां सम्प्रत्ययो भवति स शब्दः" इत्यत्र उच्चारितेन इत्यस्य कः अर्थः अस्ति?

- (a) श्रुतेन
- (b) लिखितेन
- (c) उच्चारितप्रकाशितेन
- (d) (a), (b), (c) इत्यत्र निर्दिष्टेषु कश्चिदपि नास्ति

49. शब्दार्थसम्बन्धानां नित्यत्वं भर्तृहरिमते कुत्राम्नातमस्ति?

- (a) पाणिनिसूत्रेषु
- (b) कात्यायनवार्तिकेषु
- (c) संग्रहग्रन्थे महाभाष्ये च
- (d) एतेषु (a), (b), (c) इत्यत्र निर्दिष्टेषु सर्वेष्वेव

50. प्रमाणतोऽभ्युपगम्यमानः सामान्यविशेषवानर्थः अस्ति

- (a) संशयः
- (b) दृष्टान्तः
- (c) सिद्धान्तः
- (d) निर्णयः

PART—B

केषाञ्चित् चतुर्णामेव (4) विषयाणामुपरि त्रिशतशब्देषु (300) अस्यामेव पुस्तिकायां लघुनिबन्धाः संस्कृते एव लेख्याः —

1. मीमांसाप्रतानुसारं वेदस्य अपौरुषेयत्वम्
2. संस्कृतपाण्डुलिपिसम्पादनम्
3. काश्मीरशैवदर्शने ज्ञानमीमांसा
4. भारतीय-भाषा-मशीन-अनुवादे संस्कृतस्य उपयोगिता
5. बोधाबोधस्वभावा सामग्री प्रमाणम्
6. आधुनिकविज्ञाने भारतीयदर्शनानुप्रवेशः
7. शब्दार्थयोः सम्बन्धः
8. अभिनवगुप्तस्य रससूत्रव्याख्यानम्
9. भारतीय-ज्ञानपरम्परायां स्त्रीविमर्शः
10. कालिदासस्य अनन्यसामान्यं वैशिष्ट्यम्